

INSTYTUT
EMERYTALNY

Stopa zastąpienia – czy Polska spełnia standardy Międzynarodowej Organizacji Pracy?

Ekspertyza Instytutu Emerytalnego

Warszawa, luty 2021 r.

Spis treści

Autorzy oraz cele ekspertyzy	2
Stopa zastąpienia	3
Adekwatność świadczeń w Konwencji MOP	5
Wnioski	6

Autorzy oraz cele ekspertyzy

Niniejsza Ekspertyza pt. *Stopa zastąpienia - czy Polska spełnia standardy Międzynarodowej Organizacji Pracy?* została przygotowana przez ekspertów Instytutu Emerytalnego dr. Antoniego Kolka oraz Oskara Sobolewskiego.

Celem opracowania jest wskazanie głównego wyzwania w systemie ubezpieczeń społecznych, jakim jest zapewnienie adekwatności wysokości świadczeń. W debacie publicznej często padają sformułowania odnoszące się do wskaźnika, jakim jest „stopa zastąpienia”. Niniejsze opracowanie w obiektywny sposób przedstawia czym jest prezentowany i chętnie używany wskaźnik oraz jak zmieniały się jego wartości od 2014 roku.

Zaprezentowana w Ekspertyzie diagnoza oparta jest na danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Głównego Urzędu Statystycznego. Przedstawione w opracowaniu wnioski i rekomendacje mają charakter rozstrzygający w zakresie spełnienia przez Polskę minimalnych standardów zabezpieczenia społecznego.

dr Antoni Kolek
Prezes
Instytutu Emerytalnego

Oskar Sobolewski
Ekspert
Instytutu Emerytalnego

Stopa zastąpienia

Stopa zastąpienia to procentowy wskaźnik obrazujący stosunek między średnim wynagrodzeniem, a przeciętną nowo przyznaną emeryturą. Aby móc obliczyć wartość tego wskaźnika należy przeciętną wysokość nowo przyznanej emerytury podzielić przez wysokość przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w grudniu danego roku.

$$R = \frac{a}{b} 100\%$$

gdzie,

R - Stopa zastąpienia

a - Wysokość nowo przyznanej emerytury

b - Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw, włącznie z wypłatami z zysku, w IV kwartale danego roku

Uzyskany w ten sposób wskaźnik ma charakter porównywalny i może być przedstawiany jako wartość odnoszącą się do danego miesiąca lub roku. Wskaźnik może być też prezentowany w formie jednostkowej – gdy wartość obliczana jest dla jednej osoby, bądź też dla całej populacji.

Wartości dla zmiennej **Wysokość nowo przyznanej emerytury (a)** pochodzą z opracowań Emerytury i renty przyznane w danym roku¹.

Wartości dla zmiennej: **Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw, włącznie z wypłatami z zysku, w IV kwartale danego roku (b)** pochodzą z Obwieszczeń Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w sprawie przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw, włącznie z wypłatami z zysku, w IV kwartale, wydanych w związku z art. 5 pkt 31 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2020 r. poz. 1398, z późn. zm.1))².

¹ ZUS, Emerytury i renty nowo przyznane, Warszawa 2020 r.

<https://www.zus.pl/documents/10182/39573/Emerytury+i+renty+przyznane+w+2019+r..pdf/91967ac8-5324-95c8-1558-ae0b63587850>

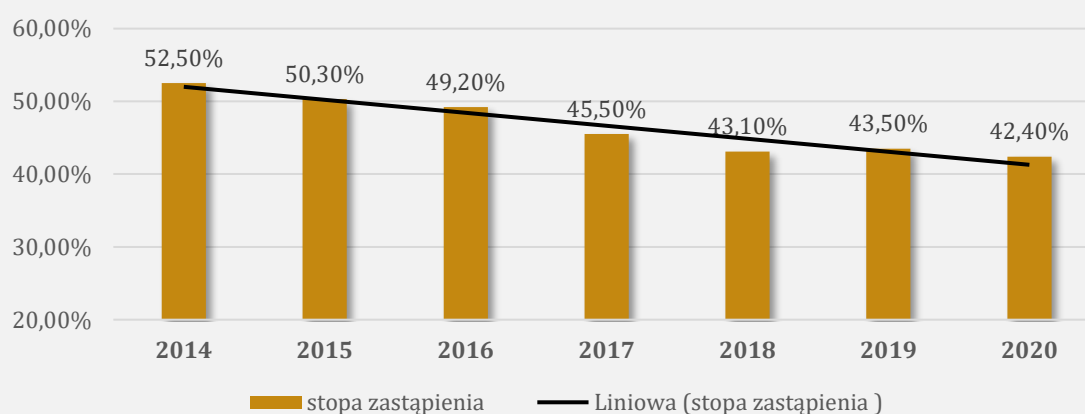
² GUS, Obwieszczenia Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego w sprawie przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw, włącznie z wypłatami z zysku, w IV kwartale, wydane w związku z art. 5 pkt 31 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Tabela 1. Stopa zastąpienia w latach 2014-2020

Rok	Wysokość nowo przyznanej emerytury	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w sektorze przedsiębiorstw, włącznie z wypłatami z zysku, w IV kw.	Stopa zastąpienia
2020	2 400,00 zł ³	5 656,51 zł	42,4%
2019	2 338,38 zł	5 368,01 zł	43,6%
2018	2 185,87 zł	5 071,41 zł	43,1%
2017	2 156,90 zł	4 739,91 zł	45,5%
2016	2 167,11 zł	4 404,17 zł	49,2%
2015	2 154,62 zł	4 280,80 zł	50,3%
2014	2 174,63 zł	4 139,42 zł	52,5%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ZUS i GUS

Wykres 1. Stopa zastąpienia w % w latach 2014-2020

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych ZUS i GUS

³ Prognoza na koniec 2020 roku

Adekwatność świadczeń w Konwencji MOP

Przyjęta w 1952 roku Konwencja Nr 102 Międzynarodowej Organizacji Pracy dotycząca minimalnych norm zabezpieczenia społecznego określa zasady i warunki, jakie powinien spełniać system emerytalny funkcjonujący w państwie będącym stroną Konwencji. Jednym ze wskaźników, który brany jest pod uwagę, jest stopa procentowa wypłaty periodycznych świadczeń dla typowych uprawnionych. Wartość ta, będąca stopą zastąpienia, określona została na poziomie 40 proc. Oznacza to, że **aby spełnić minimalne standardy Międzynarodowej Organizacji Pracy, system emerytalny powinien zapewniać przyznawanie świadczeń na poziomie nie niższym niż 40 proc.**

Na koniec 2020 roku przyznawane w Polsce świadczenia emerytalne spełniały kryterium zgodności z Konwencją MOP nr 102 – warunek jest spełniony, kiedy stopa zastąpienia typowego emeryta posiadającego pełny staż wynosi co najmniej 40% odpowiedniego wynagrodzenia. Jednak podkreślić należy, że odnotowany w ciągu ostatnich 6 lat spadek wartości wskaźnika – wynoszący 10,1 p. proc. – ukazuje znaczące pogorszenie się adekwatności systemu. Gdyby przyjąć wartość stopy zastąpienia z 2014 roku, nowo przyznawana emerytura powinna wynosić średnio 2 969,66 zł.

Największa dynamika spadku stopy zastąpienia miała miejsce w 2017 roku, gdy spadek wyniósł 3,7 p. proc. Zmiana ta powinna być oceniana przez pryzmat obniżenia wieku emerytalnego.

Powyższe obliczenia oznaczają w praktyce, że **polski system emerytalny w najbliższych latach przestanie spełniać minimalne standardy, a wypłacane świadczenia będą dalece niewystarczające.**

Wnioski

- Na koniec 2020 roku stopa zastąpienia spadła do **42,4 proc.**
- W okresie 2014-2020 odnotowano **spadek stopy zastąpienia o 10,1 p. proc.**
- **Stopa zastąpienia zbliża się do poziomu granicznego**, uznawanego przez Międzynarodową Organizację Pracy za minimalny standard.
- Obniżenie wieku emerytalnego w 2017 roku istotnie przyczyniło się do obniżenia stopy zastąpienia w Polsce.
- Ograniczenie waloryzacji świadczeń emerytalnych może pogłębiać spadek stopy zastąpienia w Polsce.
- **Wysokość nowo przyznanych świadczeń**, dla osób odchodzących z rynku pracy w najbliższych latach, **będzie wynosiła często poniżej 40 proc. ostatniego wynagrodzenia.**

Określone w niniejszej ekspertyzie zjawiska opierają się na danych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Głównego Urzędu Statystycznego.

Opierając się na ustaleniach zawartych w Ekspertyzie: ***Stopa zastąpienia – czy Polska spełnia standardy Międzynarodowej Organizacji Pracy?*** należy już dzisiaj wdrażać rozwiązania pozwalające na wypełnianie minimalnych standardów w dziedzinie zabezpieczenia społecznego oraz dążyć do odwrócenia niekorzystnego trendu.

*dr Antoni Kolek
Oskar Sobolewski*

**INSTYTUT
EMERYTALNY**

**Instytut Emerytalny sp. z o. o.
ul. Solec 38 | 00-394 Warszawa**

biuro@instytutemerytalny.pl
www.instytutemerytalny.pl